

TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDAKİ KANUN İLE GETİRİLEN DÜZENLEMELERİN TİCARİ İŞ VE TİCARİ İŞİN SONUÇLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Aytekin ÇELİK*

TKHK'da tüketicilerin korunması açısından pek çok düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler niteliği itibarıyla konuya ilişkin genel düzenlemelerden farklı hükümleri içermektedir. Bir başka ifadeyle TKHK ile başta Borçlar Kanunu ve Ticaret Kanunu olmak üzere pek çok kanun ile getirilen düzenlemelere istisnalar getirilmiştir. Şüphesiz TKHK ile getirilen düzenlemeler tüketici işlemleri açısından öncelikle uygulama alanı bulacaktır.

Türk Ticaret Kanunu bir işin ticari iş olarak kabul edilmesine çeşitli sonuçlar bağlamıştır. Ticari işe bağlanan sonuçlar teselsül karinesi ve faiz konusunda karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu sonuçlar ticari işlerle adi işleri birbirinden ayırmaktadır. Ancak bir işin ticari iş sayılmasına bağlanan sonuçlar, TTK m. 19/2'de düzenlenen yayma (veya yayılma) kriteri olarak da ifade edilen düzenleme çerçevesinde Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmeyen veya diğer tarafın ticari işletmesini ilgilendirmeyen hususlar açısından da uygulama alanı bulabilmektedir. Zira söz konusu düzenlemeye göre bir iş taraflardan birisi açısından ticari iş niteliği taşıyorsa bile diğer taraf için ticari iş niteliği taşımasından dolayı aralarındaki sözleşme sebebiyle diğeri için de ticari iş olarak kabul edilmekte ve TTK'nın ticari işe bağlanan sonuçları bu kişi hakkında da uygulama alanı bulmaktadır. Yayma (veya yayılma) kriteri olarak ifade edilen söz konusu kriter, aksine hüküm bulunmadığı sürece hukuki işlemin bir tarafının tüketici olduğu durumlarda da uygulama alanı bulabilir. Zira bir işlemin TKHK'ya göre tüketici işlemi olması TTK'ya göre ticari iş olma niteliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Ticari işlere bağlanan sonuçlar konusunda da TKHK'da bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Ancak söz konusu düzenlemeler incelendiğinde TKHK'nın bazı konularda tüketici işlemleri açısından ticari işin sonuçlarının uygulanmayacağına ilişkin düzenlemelere yer vermesine rağmen, ticari işe bağlanan bazı sonuçlar konusunda (bilinçli olarak veya gözden kaçırarak) herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Örneğin TKHK m. 4/7'ye göre bir işin ticari iş sayılmasına bağlanan sonuçlardan birisi olan teselsül karinesi, tüketici lehine verilen şahsi teminatlar açısından uygulanamayacaktır. Hatta söz konusu durum teselsül karinesinin dışında müteselsil sorumluluğun kararlaştırıldığı adi (ve ticari) işlerde de uygulama alanı bulacaktır. Ancak TKHK, tüketiciler lehine verilen şahsi teminatlar konusunda bir düzenlemeye yer vermesine rağmen birden fazla tüketicinin borçlu sıfatıyla ticari bir iş niteliğindeki sözleşmenin tarafı olmaları halinde alacaklıya karşı müteselsil olarak sorumlu olmalarını engelleyecek bir düzenlemeye yer vermemiştir.

* KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Ana Bilim Dalı.

Bunun dışında ticari işe bağlanan sonuçlardan bir diğeri de faiz konusunda karşımıza çıkar. Ticari işlerde adi işlerden farklı olarak hem anapara (kapital) faiz oranının hem de temerrüt (gecikme) faizi oranının serbest bir şekilde belirlenebilmesi mümkündür. Bunun dışında 3094 sayılı Kanun ile de ticari işlerde gecikme faizi konusunda adi işlerden farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Faiz konusundaki söz konusu düzenlemeler de aksine hüküm bulunmadığı sürece ticari iş niteliği taşıyan tüketici işlemlerinde de uygulama alanı bulur. TKHK'daki düzenlemeler incelendiğinde tüketici işlemlerinde ana para ve gecikme faizi oranlarını sınırlandıran bir düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Buna karşılık tüketici hukukuna ilişkin bazı tali düzenlemelerde gecikme faizi oranını "faizin hesaplandığı yıllık oran ve sözleşmede belirlenen faiz oranının %30 fazlası" ile sınırlandığı görülmektedir. Ancak söz konusu sınırlamanın dışında tüketici hukukuna ilişkin mevzuatta anapara ve gecikme faizi oranını sınırlandıran özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu sebeple söz konusu durum dışında tüketici işlemi niteliği taşıyan ticari işlerde de faiz konusundaki TTK'daki düzenlemelerin uygulama alanı bulması kaçınılmazdır.

TKHK'da diğer mevzuatlarda düzenlenen bazı konularda düzenleme yapıp bazılarında düzenleme yapılmaması ister istemez düzenleme yapılmayan konularda diğer mevzuatlardaki düzenlemelerin uygulanmasının tüketicilerin korunması amacıyla bağdaşıp bağdaşmadığı sorusunu da beraberinde getirmektedir. Bu konuda diğer mevzuatlardaki bazı düzenlemelerin TKHK'nın ruhuna aykırı olduğu için uygulanmaması gerektiği veya tüketici işleminin söz konusu olduğu durumlarda ticari işin söz konusu olamayacağı gibi görüşler de ileri sürülmektedir. Kanaatimizce TKHK, niteliği itibarıyla özel bir kanun olup, pek çok konuda genel düzenlemelerden farklı düzenlemeler içermektedir. Zaten aksi bir durumda TKHK'nın varlığının ve amacının sorgulanması gerekir. Dolayısıyla istisnai nitelikte düzenlemeler getiren TKHK'da diğer mevzuatlara müdahale edilecek bütün hususların açık bir şekilde düzenleme konusu edilmesi gerekir. Bunun yerine özellikle ticari iş niteliğindeki tüketici işlemleri de göz önünde bulundurularak, ticari işe bağlanan sonuçların uygulanmasının arzu edilmediği durumlarda TBK'daki hükümlere de atf yapılabilecektir. Aksi halde bu tür konularda da TTK gibi, TKHK'ya nazaran daha genel olan yasal düzenlemelerin uygulanması gerekecektir.